GANAMRITAM.

గానామృతము.

BY

Sree Raja Mantripragada
BHUJANGA RAO, BAHADUR,
ndar, Ellore.

INTROD ...

NAND ... I RAU.

శ్రీరస్తు.

శ్రీమన్మహాదేవసేవార్జిత విభుత్వ
సాహిత్య సౌహిత్య సత్కవిత్వభాసి
రాజా మంత్రిప్రగడ భుజంగరావ్
బహద్దర్ జమీందారువారిచేత
రసభావయుతముగ
రచియింపఁబడిన
యీ

గానామృతం

బను
గానచిత్రగ్రంథము
గుంటూరు కాలేజి ప్రధానపండితులును
వివిధార్థనిర్మాణతత్త్వనిరతచిత్తులునగు
నేతి-వేంకటసుబ్బరాయశాస్త్రులవారి
ప్రతిభచేత
శోధితమయి
సుగుణశోభితమగు రీతి
ముద్రితమయి

చెన్నపురిని
"వైజయంతి" ముద్రాశాలయందు
శ్రీదుర్ముఖిపౌషశుద్ధనవమిఁ
బ్రచురమయ్యె.
1897.

[పంచపాది సీసపద్యము]

ఉపోద్ఘాతము.

ఆర్యవర్యులారా!

సకలలోకములకుఁ దల్లియగు శ్రుతిసతీమతల్లి భయభయభ్రాన్తస్వాన్తులయిన తనపిల్లలనెల్లరఁ గరుణాకటాక్షమున రక్షింపఁగోరి వారివారి యధికారమునకుఁ దగువిధముగా ననేకముఖంబుల నిరతిశయానన్దకన్దమగు మోక్షమునకు సాక్షాత్సాధనమగు జ్ఞానయోగంబును బరంపరాసాధనంబులగు కర్మయోగభక్తియోగంబులును బరమాదరంబున నుపదేశించుచున్నది. అందువలన మనుజులందఱును దమకు రుచించిన మార్గముల నవలంబించి యపవర్గమున కభిముఖులయి మెల్లంగుట కవకాశము కల్గుచున్నది. భూతలంబునఁ గేవలజ్ఞానయోగులైన యుత్తమాధికారులు కోటికొక్కరు నూటికొక్కరుగానుందురు. తక్కినవారందఱును మధ్యమాధికారులుగాను మందాధికారులుగానుందురు. కావున వారికిఁ గర్మయోగ భక్తియోగములే ప్రధానంబులయి చూపట్టుచున్నవి. అందునుఁ గలియందలి మానవులనేకులు కేవలము మందాధికారులు గావున వారికి ముక్తిసాధనములలోని భక్తియోగమే ప్రధానభూతంబయి కానంబడుచున్నది. పరమార్థంబగు పరతత్త్వంబు నిరుపాధికంబయ్యును సోపాధికంబుగాఁ దక్కమఱియొక్కవిధముగా నారాధింప నశక్యంబగుటంబట్టి భక్తియోగాసక్తిగల కొందఱు నామధేయరూపధేయ మయంబులయి శుభవిధాయకములయిన యుపాధుల నాధారముగఁజేసికొని హరిహరాది దివ్యమూర్తులను భవ్యవచనరచనల సంగీతభంగి ననుసరించి యంతరంగ బహిరంగంబుల నుతించుచు సేవించుచున్నారు. సామవేద నిదానంబై నామరూపాత్మక సప్తవిధ స్వరవర్ణస్వరూపంబగు గానంబు వీణాదిసాధనముఖంబుల వర్తిల్లుచు మార్తాండమండలాంతర్వర్తియగు శ్రీమ

హిన్నారాయణుం బ్రతిపాదించుచున్నది యని యుపనిషద్వి జ్ఞానధనుల యుల్లములకుఁ దేటి తెల్లముగాఁ దెల్పుచున్నది. మోక్షాపేక్షగల మానవుండభిమానము మాని శ్రీకృష్ణాభిధానుభగవానుఁ జిత్రచరిత్రసూచక చిత్రగానంబుల వినుతింప వలయునని భాగవతము "గాయన్విలజ్జోవిచరేదసంగ" అను వచనముచేఁ దెల్పుచున్నది. పసుశిశుసామాన్యమునకే చిత్తమునందు సత్వవృత్తింబొడుకొల్పు సంగీత విశేషంబు భగవద్ధ్యానపరాయత్తులగు వారిచిత్తముల సత్వవృత్తింబొడుకొల్పుట యొకవింతకాదు. పూర్వోక్తమగు నట్టిపరమేశ్వరారాధనంబున మునుమున్ను బాహ్యాలంబనము లేక యంతరాలంబనము చేకూరనేరదు కావున నారంభములకు బాహ్యారాధనంబే ప్రధానభూతంబయి కానంబడుచున్నది. ఆ యంతరంగబహిరంగోపాసనలఁ జేయునపుడు వైరాగ్యభాగ్యముగల భక్తులు శాంతరసప్రధాన గానపదోరచనలఁ బ్రశాంతమగు పరమేశ్వరస్వరూపము నారాధించుచున్నారు: రాగాయత్తచిత్తులగు వారు శృంగారరసప్రధానములయిన సంగీతవచనంబులచే వల్లవీవిలాసపముల్లాసము నభినయించు శ్రీకృష్ణభగవానుని జగన్మోహనదివ్యరూపమును నుతించుచుసేవించుచున్నారు. అట్టియుపాసన చూపట్టనిచో రాగాభిభూతచేతస్కుల యుల్లంబులు పల్లవించి దైవంబనుమాటయేని పాటింపనేర్చునో క్కా! రాగముతో దైవగానము పలిపిననయ్యది తదధిష్ఠానప్రభావముచే నేనాఁటికేని దైవనిష్ఠను సమకూర్పకమానదు. అగ్ని నాశ్రయించిన యయఃపిండంబునదాహకతాశక్తి కలుగకమానునా! ఇకాలమున నెక్కడఁజూచినం బెక్కండ్రు రాగద్వేషాది దోషదూషిత చేతస్కులే గావున నట్టివారికి భక్తిరుచిచూపుట కది పరమయుక్తియని చెప్పనొప్పును. ఇమ్మాట చక్కఁగావిచారింపని వారిమానసమునకు వెక్కసముగాఁ దోఁచిన నది యుపాధిదోషముగాని వస్తుదోషముకానేరదు. తత్త్వజ్ఞానఘనులగు మహనీయుల శ్రోత్రంబులకు శృంగారచరిత్రంబులును బరమార్థప్రతిపాదకములయి తోఁచుంగావునఁ దాదృశరసప్రతిపాదక గానవిశేషంబు పామరులకే యుపకారముగాని ప్రాజ్ఞులకుపకారము కాదన్న

నియమంబులేదు. మున్ను పరమభక్తాగ్రేసరులగు శ్రీనారాయణతీర్థస్వాముల వారు శ్రీకృష్ణభగవానుల శృంగారరసభరితసంగీతములతోఁ 'కృష్ణలీలాతరంగిణి' యను గ్రంథమురచించి యనేకముఖంబులస్తుతించి సగుణబ్రహ్మసాక్షాత్కారముఁ గాంచి తత్త్వనిష్ఠాగరిష్ఠులై జీవన్ముక్తులయి తరువాత విదేహముక్తిఁజెందలేదా! వారిజ్ఞానసంపదకాసగుణోపాసన రవంతయే నంతరాయము కలుఁగఁజేయనేర్చెనా! ఆగ్రంథాంతంబున నుపనిషద్రహస్యముల సంగీతరూపముగాఁ బ్రచురపఱుచుటయే వారిజ్ఞానవైరాగ్యభాగ్యము సూచించుచున్నది. శ్రీజయదేవకవీంద్రుఁడు శ్రీకృష్ణుని శృంగారచరిత్రమును శ్రోత్రపేయముగా "గీతగోవింద"మను పేరిట రచించి యనేకవిధంబుల నారాధించి జ్ఞానధనుఁడై యౌపనిషద్రహస్యములఁ గొల్లఁగా వెల్లడిచేయుచుఁ "ప్రబోధచంద్రోదయ"మను వేదాంత నాటకంబు రచించి తనయంతేవాసినుద్ధరించి బ్రహ్మభావంబు సంపాదింపలేదా! అట్టిగ్రంథంబులమ్మహనీయుల కుపకారమ్ములు కాకపోయెనా! భగవదుపాసన యేవిధమునఁగానైన నుపకారముచేయకమానదు. ఇట్టియభిప్రాయంబు మనంబునం బెట్టియే శ్రీమహారాజరాజశ్రీ శ్రీరాజా మంత్రిప్రగడ భుజంగరావు బహద్దరు జమీందారుగారు శృంగారరసప్రచురముగా నీ "గానామృత"మను గ్రంథమును రచించినారు. వారును శాంతరసప్రధానత్వము సూచింపఁదలంచియే యుపక్రమోపసంహారములయందుఁ దత్త్వప్రతిపాదకంబులగు నుతివచనంబుల రచించినారు. శ్రీవారు గోదావరీమండలస్థమగు నేలూరునందునివాసమేర్పఱుచుకొని, లక్కవరము, బయ్యనగూడెము, బిల్లుమిల్లి, వెల్ల, మున్నగు ప్రదేశముల నేలుచు, సతతము శివాసక్తింబ్రతమాల సల్పుచు నిగర్వశిరోమణియు, సరసులునై, యాంధ్రభాషాయోషామణింజేరఁదీసి మిక్కిలి గౌరవనీయులుగా నెన్నఁదగియున్నారు. (1) మార్కండేయశతకము (2) శ్రీహరిశతకము (3) ఈశ్వరశతకమునను శతకత్రయమును, పిదప 'నలనాటకము'ను, రచించిరి. ఇప్పుడు 'శృంగారరసవాహిని' యనుపేర నొక నూతనప్రబంధమును రచించుచున్నారు. ప్రస్తుత

కాలానుగుణ్యముగా వచనప్రబంధముల వ్రాయ నుద్యుక్తులై యున్నారు. వీరి సర్వకార్యములఁ జక్కఁ జేయుచు, ఆంధ్రభాషను వృద్ధిపొందించు మార్గముల నెక్కొల్పుచు, పరమేశ్వరుండు వీరికి దీర్ఘాయు వొసంగుఁగాత! గుణగ్రహణ పరాయణులగు సుధీవరేణ్యులారా! తమరపరభారతీమూర్తులరగుటంబట్టి యీ పుస్తకంబున విస్తరిల్లియున్న చిలుకపలుకులవలన నెంతయు సంతరింతురుగాక. మఱియుం దమరు విబుధశిఖామణులగుటంజేసి యీ భుజంగరాయకళానిధివలన జనించిన యీ గానామృతముం జదివిచూచి పరితృప్తివహించి నా యిప్పలుకులఁ గుప్పలుకుప్పలుగా నుప్పతిల్లునున్న తప్పులన్నియుక్షమించి కటాక్షింపవలయు నని ప్రార్థించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు భవద్విధేయుఁడు,
నందిరాజు - చలపతిరావు.

శ్రీ

కృతినాథస్తుతి.

శ్లోకము.

శ్రీమద్ధ్యాయామిమిథ్యాచకచకవిరచద్వైచిత్యసత్యస్వరూపమ్।
హృద్యంసన్మానివేద్యంప్రతిమహితసతీభాగ్యసౌభాగ్యకన్దమ్।
సిద్ధంసర్వానువిద్ధంపరమశివమయంభవ్యదివ్యప్రకాశమ్।
మార్కండేయేశ్వరాఖ్యంనతజనసుఖదంభాగధేయంమదీయమ్॥

శ్రీరస్తు.

గానామృతము.

శ్రీమార్కండేయస్వామి నేనమః.

శ్రీకృష్ణస్తుతి

ఉ॥ శ్రీవిలసిల్లు నేవిభుని - చిత్రచరిత్రలనెల్లఁదత్త్వవి
ద్యావిశదాత్మలౌమునిజ - నాధిపశౌపనిషద్రహస్యముల్।
దావినచేసిచేసియుష - వర్గనిరర్గళపూజ్యరాజ్యల।
క్ష్మీవిభవంబుఁదాల్తురల - కృష్ణుఁబరాత్మునవిన్నవించెదన్॥

కృష్ణస్తుతి.

3. జంఝూటిరాగము. ఆదితాళము.

పల్లవి శ్రీలాముని జన-పాలా భవ భయ
వేలాన తిసుర-పాలా సుశీలా॥

2 రామాకలుషవి-రామాజగదభి
రామాఘనసుఖ-ధామా సుధామా॥ శ్రీలా॥

3. ధీరామహిమగ-భీరామహితవి
చారానదవన-సారావతారా। శ్రీలా॥

4. గోపాలకకుల-దీపాయితఖల
పాపాసురహర-చాపాధిరోపా॥

5. శృంగారసురుచి-రాంగా సరసభు
జంగాధిప సద-పాంగానుషంగా॥

సరస్వతిప్రార్థన.

4. హిందుస్థాని కాపీరాగము. ఆదితాళము.

పల్లవి. నలువరాణి-వాణీ-అలినీలవేణి॥

1. సురుచిరవాణీ-భరణపగాణీ
సరసిజపాణీ-పరమపురాణీ॥

2. వరగణపేటీ-దురితకవాటీ
యురిగిరికోటీ-హరశతకోటీ॥

3. శ్రుతిశతభూషా-శ్రుతిహితభాషా
నతకృతపోషా-శ్రితనుతవేషా॥

4. విమలచరిత్రా-కుమతిలవిత్రా
కమలసునేత్రా-సుమసమగాత్రా॥

5. వినుతశుభాంగా-మనుఘనరంగా
వినతభుజంగా-వనసదపాంగా॥

శివప్రార్థన.

5. హిందుస్థాని కాపీరాగము: ఆదితాళము.

పల్లవి. శివదైవమేవసేవే॥

1. మణిచయఘృణిమయఫణిదివ్యభవ్యకరణమ్॥ శివ॥

2. రణజయచణశయగణనమ్యరమ్యచరణమ్॥ శివ॥

3. నుతిపరమతిసురపతిపూజ్యరాజ్యభరణమ్॥ శివ॥

4. హతమనుగతదనుసుతసర్వగర్వహరణమ్॥ శివ॥

5. శుభకరమిభహరమభయాత్మకాత్మకిరణమ్॥ శివ॥

6. త్రిభువనవిభుమినసుభుజంగశృంగశరణమ్॥ శివ॥

గణపతిప్రార్థన.

5. జంఝూటిరాగము. ఆదితాళము.

పల్లవి. శరణురా గణరాజరారా
పరా వరా పరాకురా॥

1. నతజనపోషా-హతభువదోషా
శ్రుతిభాషా-నుతవేషా॥ శరణు॥

2. చరణసరోజాఽ-భిరమణపూజా
కరరాజాఽ-మరభూజా॥ శరణు॥

3. దురితలవిత్రా-పరమపవిత్రా
సురమిత్రా-హరపుత్రా॥ శరణు॥

4. అనుపమవిద్యా-ధనమునిహృద్యా
యనవద్యాఽ-మునవేద్యా॥ శరణు॥

5. పరమభుజంగాఽ-దరసుభుజంగా
భరణాంగా-పరభంగా॥ శరణు॥

గానామృతము.

స్వరసాహిత్యములు.

7. బిళహరి రాగము: ఆదితాళము.

గాపాధప మగరిగరిప సధపారి-
బాలామణి బిగికవుఁగిలి విడఁజాలి-
గారిసాస నిధపరి గాపా-
జాలిమాలి కనుఁగొనవేరా! -
ధపధాసా-రిసరీగా-
వినవోరా! - యనువోరా!
మగరి సనిధపమగరి॥
కినుక యిటుచనునఁటుర॥

1 ధపమగరీ-పమగరిసా-
నతియునెరా-గతియునెరా-
నిధసరిగపధ సాని-
సతి, కుటిల గతి నీకు-
ధగరి సనిధప మగరి॥
వ్రతమా? మదికఱుగదుర?॥

2. గగరిగాస-రిరిసనీధ-ససరిరి-
బెదరువారి-పొదలమూరి-పసగిడు-
గగపమాగ-గరిగగధపధా-
సుదతిఁజేరి-మదనుఁడదయుఁడై-
గగపధాప-ధధసనీధ-గరిసరి-
మదముమీటి-మొదనుమూరి-తెఱలెడు-

గానామృతము.

ససనిధాప-ధధపపామ-గరిసరి॥ గాపా॥

ప్రవర మేటి-పదనునూరి-గురియిడె॥ బాలా॥

3. ధాపమగగపా-ధపా-

మంగళమిఁకనం-గనం-

మగరిగారిసనిధరీ-గరీసనిధపా-ధస-

గన,భుజంగశయభుజం-గపుంగవశుభం-కర-

పధసరిసారిస

యళులకురంగట,-

సరిగప గాధప-

చిలుకలచెంగట,-

పమగరిగాధపసా-

కొలఁకులముంగిటఁ,దా-

సరీరి-సగాగ-

నలంగి-వలంగి,

సరీరి-సనీని

తలంగి-తొలంగి,

ధపాప-మగాగ-

మలంగి-మెలంగి,-

రిసారి-గపా-

కలంగె-నురా -

ధపమగరిసా-గరిసనిధపా-

మసలుకొనెరా-మరలిఁజనురా!-

ససా-పపా-సపా-ససారీ॥ గాపా॥

పరా-కురా-బిరా-నరారా॥ బాలా॥

గానామృతము.

స్వరసాహిత్యములు.

---

8. హిందుస్థాని కాఫీరాగము రూపకతాళము.

స్వ॥ సా ని ధ నీపమ గారి సా-
సా॥ సా ర స లో౽చన వే చె రా-
స్వ॥ నీ గారి మాపా నిని॥ సానిధ॥
సా॥ వే మాఱు నీ రాకకు॥ సారస॥

1. సారి గరిసనిధనీ-పాధ నిసనిపమగా
కో౽ రి వలచినదిరా-మారుసతికిఁబ్రతి రా
రీ గమ గరిసనిసా-నీసరి గరిసారిమపని॥ సానిధ॥
చేరికవుగలిడరా-యేరిని మదిగోరకుచెలి॥ సారస॥

2. మాపమ గరిసరి గమపమా-
రాజ వ దనయెదనువలరా-
పధనిసపసనిని పమా-
జుముదముకదురశర రా-
ప ని స రి గ రి స ని ప మా-
జిఁబఱుప బెద రి ని జ రా-
గరిసని పనిసరి గ మా-
జపని ని నుశరణ నెగా-
గరిగ మా-నిధప మా-
జగతి రా-జగ్రతి రా-
సనిపమ గ రి మ సని॥ సానిధ॥
జనవర మనపవురి॥ సారస॥

3\. సా రి గ మ రి గ స గ రి-

ఆమగువ నగవుమొగ-

స ని ప స ని ప మరి గమ గరి-

మల క లువ లచెలి గెలిచెదు-

సా ని ప-

నా చె లి-

రి గ మరి మపని మప ని ధ ని-

సొగ సుఁగ నులుతొఁగ ల మిగులు-

స సా రి గ రి స ని నీ-

మ రా ళి గమ న సు మా-

ప పా ధ ని ధ ప మ గా-

య రా శి చి కు ర సు మా-

రి రీ గ మగరి ని సా-

వ రాల తరువుసుమా-

ని నీ ప ని సగరీ మప ని స రిగని సరిప నిసమపని-

క డా ని మి సి మిడాల్ దె లుపు బ లుపుజిగిబిగిఁగొనుచనులు-

సని పమ గరిమ ప ని ధ ని సం-

ప సి డి క డ వ లఁ దె గ డె డుర-

రి గ మ సా-

క లి కి రా-

ధ ని స పా-

చి లు క రా-

రి గ మ సా-

న త భు జం-

రి మ ప ని ధ ని॥ సానిధ॥
గ పతి వినుత॥ సారస॥

---

9. కల్యాణిరాగము: ఆదితాళము.

స్వ॥ సా ని ధ రి స ని ధ ప మ గ మపదా-
సా మి చె లి ని ను వ ల చి పి లి చె రా-
రి స ని ధ ప మ - గ మ ప ధ ని॥ సాని॥
స మ య మి ది య - స కిఁ గ లి యు॥ సామి॥
సా రి గ మ ప మ ధ -స ని ద ప మ ద-
ఆ మెలఁత కలఁతె-క ల నినుఁగని-
ధ గ రి స ని ద-రి స ని ద ని॥
క లి య-గఁ జ ని-యు లి కి ప డు॥ సామి॥

1. మా ప ద ప మ-ప ద ప మ గ మ ప ద ని ద-
ఆ ప డఁ తు క-యొ డ లి యొ డు పు న డ క
ద ని స రి స ని ద ప మ ప ద-
వ డు వుఁ దొ డ ల బె డఁ గుఁ గ న-
గ మ ప ద ని ద-ప మ గ మ ప ద-
జ డ వ డు గు లు-నె డ ద లు క డు-
ధ ని స రి స ని ద ప ద ని॥ సాని॥
స డ ల సు డి వ డు దురర॥ సామి॥

2. పా మ ద ప మ గ రి-
ని క్కు చ ను లె ప యి-
గా మ రి గ మ గ రి-
నొ క్కు లు ప అ చ చు-

సా రి ని స గ గ రి-
చె క్కి- లి ప లు మ ఱు-
సా ని ద ని స గ రి-
నొ క్కు- చు వ ల పు ల-
పామ-దాప-సాని-రీస-
పాళిఁ-జాలి-కేళిఁ-దేలి-
గ రి సని-రి స ని ద-
కి ల కి ల-న గ వు లఁ-
స ని ద ప-మ ప ద ని॥ సాని॥
గొలుపుచు-సా గి య ర॥ సామి॥

3. సా ని ధ ని స ని ద పా మ గ రి సా-
శృంగ జుఁడు గ న య ముం గొ న యు ముం-
ధ ని స రి గ మా ప ద ని-
గొ లి పె ర భు జం గ న ర-
పా మదప మ గ-
పుం గ వ వ రి ద-
రీ గ మ గ రి గ-పా ధ ని స రి గ-
తా ళఁ గ ల దు ర-వే ళఁ గ డ ప క-
సా గ మా ద ని॥ సాని॥
లీ ల నే ల ర॥ సామి॥

IO. వసంతరాగము॥ ఆదితాళము.

స్వ॥ సా ని ధ మా గ గ మా-గ మ ధా ద ని॥ సాని॥
చా న-రొ వే చ న వే-స కి పా లి కి॥ చాన॥

గానామృతము.

1. సా రి గ రి స ని ధ నీ-
మా న ము వ ల దిఁ క నా-
ధా ధ ని ధ మ గ రి గా-
మౌ న ము వి డఁ ద గు నా-
స ని ధ ని ధ మ ధ ని॥ సాని॥
మ న వి వి ను మ న వె॥ చాన॥

2. మా గ మ ధ మ గ రి స ని స రి గా-
ఆ మ గు వ బి గువు చనుఁగ వ బల్-
గ రి మ గ ధ మ గ రి స రి-
సొగసుఁ గనఁగ నె ద బి గి-
మ మా గ రి స ధ ధా మ గ మ-
త టా లు న నె ప టా లు మ ను-
నినీధ-ససాని-ధనీధ-మధామ-
తుట్టారి-మిటారి-నటారి- క టా రి-
గ మ ధ ని॥ సాని॥
యగు బలె॥! చాన॥

3. సా ని ధ ని స రి గ రి స ని ద ని ధా-
ఆ క లి కి చి లు క ల కొ లి కి సు మా-
గ రి స-ని ధ ని-ధ మ ధ-
వ ల పు-గె లు పుఁ-గొనఁగ:
ని సా రి గ రి స-నీ స రి స ని ధా-
శ లూ రఁ గ ె సి-నీ ప ను పు ను దా-
రి స ని ధా - గ రి స దా -
న య ము గా-భ య ము గాఁ-

ని స రి సా ద ధ ని ని-
గో ను భు జం గ వి ను తు-
ప స రి గ రి స- ని స రి రి స ని-
ర తు ల కృ తు ల-న తు ల గ తు ల-
ధ ని ధ మ-గ రి స స-
న నఁ గి యుఁ-బె నఁ గి యు-
ని ధ మ గ మ ధ ని॥ సాని॥
మ ను పఁ దె లు ప వె॥ చాన॥

కృష్ణలీల.

II. శంకరాభరణరాగము: అటతాళము.

పల్లవి॥ బంగారు తండ్రియఁటే - యశోదానీ - పట్టి కొంటెకాడఁటే॥

1. అంగనరో! యెంత-వంగనాచి వెనీవు-
ముంగిట నేనాడు-బంగరు కెంపుల-
బొంగరములుకన్నా-జంగఁజేసి పైట-
కొంగువరవికెమ-లుంగనడాచితె! -
దొంగతనము నె-జింగినాఁడన-
సంగునకుఁ దెలు-పంగల, నవియొ-
సంగుమనియు-ప్పొంగుచనులకు-
చెంగునంగొని-భంగపఱచెను॥ బంగారు॥
2. ఎట్టివాఁడో నీదు-పట్టిచూడవమ్మ-
యెట్టు సైతుమమ్మా-
పట్టపగలందఱి-యెట్టయెదుట నెక్క-

చిట్టిపూలబంతి-కట్టి నాపయి వైచి-
కుట్టఁగుట్టినదె-గట్టి తేలునీదు-
కట్టుచీరెదూరె-నెట్టులొక్కో! యని-
యట్టె పైఁబడి-పుట్టమూడిచి-
బిట్టుకౌఁగిటఁ-జుట్టికుచములఁ-
బట్టి, బయలున-నిట్టనిలువుగఁ-
బెట్టివవ్వుచుఁ-దట్టిచేతుల॥ బంగారు॥

3. బిత్తరి! నీవెంత-యెత్తో కాంతునని-
హత్తికౌఁగిటనొత్తెనే॥
అత్తచూచిమా-యత్తగారుకోప-
మెత్తియౌర! యోరి! -మత్తడంతునన్నఁ-
బెత్తనంబునీకు-సత్తువలేదునీ-
చిత్తమురీతికే-లెత్తిసల్పువాఁడ-
గుత్తకొనినీ-మత్తకాశిని-
క్రొత్తగుబ్బల-మత్తడంచెద-
తత్తధిమితధి-తత్తయనిన-
నెత్తికొనిపటు-గత్తియాడెనె॥ బంగారు॥

4. దండను నానాథుఁ-డుండఁగా వాతెఱ-
గండివడనొక్కెనే॥
దుండగీఁడువాఁడె-వండురా? యనఁజనుఁ-
గొండలనడుమ-నుండినాగారను-
నొండు నెపమునరా-నుండురాహువు చేర-
కుండఁగ ముఖశశి-మండలమునవధర-

కుండమునఁగడు-నిండినసుధకు-
గండిచేసితి-పండఁజాపితిఁ-
గొండెమా! యిది-రంతుభుజగవి-
భుండుతీరుచుఁ-గొండుతగవనె॥ బంగారు॥

కీర్తనములు.

12. కన్నడరాగము: ఆదితాళము.

పల్లవి॥ రారామా చెలినేలరా-లేచి-రారామా చెలి॥
మేరా-నీకిదిమంచిదేరా-వేసవయ్యోలేరా-
లోకులునవ్వెపోరా-రారా చెలినేలరా॥

1. మల్లి-విరులఁజాలవెల్లి-విరియఁగఁబొన్నఁజల్లి-
కురుల జడలల్లి-సిరులవిలసిల్లి-త్రుళ్లినదిర॥ రారా॥

2. సొక్కి-మారునిధాకఁజిక్కి-యూరనికాకగ్రుక్కి-
తీరనిమోహమెక్కి-నేరముసైపమ్రొక్కి-దక్కితినవె॥ రా॥

3. మేని-మెఱుఁగులఁజాలఁబైని-మెఱయఁగఁజేయుదాని-
మెఱపులమోసపోని-తెఱఁగును గానవేని-హానియౌనవె॥రా

4. మేల?-చనవుతడవేల? కినుకకిదివేళ?
వినుభుజగపాల!-ఘనులకిదివాల?-పోలదురా॥ రారా॥

13. హిందుస్థాని కాఫీరాగము. అటతాళము.

పల్లవి॥ మేలమా?-సామీ! యేమిర-మేలమా?
తాళఁజాలదు బాలరా-మరు-

కేళిఁగూడఁగ వేళ రా-తడ-
వేల చేసెదు గోలరా-నీ
లీలనైననుఁ దేఱి చూడవు॥ మేలమా॥

1. పంతమా ? -సామీ ! దానితోఁ-బంతమా ?
చెంతఁజేరవు కోపమా ? -యిసు -
మంతఁజూడవు శాపమా ? -యల-
కంతుఁడే చెరపాపమా! -యా
యింతి నీకయి యెంతసొక్కెర॥ మేలమా॥

2. మాటరా-సామీ ! నీకు-మాటరా॥
సాటిదానితోఁ గూటమా ? -నీ-
పాటివారికి వాటమా ? యా-
బోటికై యారాటమా-హా !
నూటికాదది మేటివారికి॥ మేలమా॥

3. యంత్రమా ? సామీ ! యేమిగ ?-యంత్రమా ?
మంత్రిప్రగడ కులేంద్రుఁడు-కవి-
తంత్రపరమానందుఁడు-స
న్మంత్రియా భుజగేంద్రుఁడీనీ-
మంత్రమెఱుఁగెను దంత్రమేలర ? మేలమా॥

---

14. ఆనంద భైరవి రాగము: అటతాళము.

పల్లవి॥ మ్రొక్కెద-స్వామినీకు-మ్రొక్కెద॥

1. రేపురమ్మని మాపురమ్మని-తేపతేపకుఁద్రిప్పఁబోకుర।
కాపురముఁ బాసితి నిన్నుఁగై-యూపఁజాలరమారుబారిని॥ మ్రొ॥

2\. నిబ్బరంబుగ నాదు బిగిచను-గుబ్బలం గొనికాఁగిలింపర।
గొబ్బుననునబ్బబ్బ! యామరు-దెబ్బలకు నేనోర్వఁజాలర॥ మొ
3\. మల్లెలును విరిజాజిపూవులు-కొల్లఁగాఁ దెప్పించియుంచితి।
నుల్లమిఁక రంజిల్ల నాపై-చల్లి పొంపర కాముతాపము॥ మొక్కె-
4\. చాలుఁజాలు భుజంగరావటు-చాలఁగా నిను సన్నుతించిన।
జాలమిటు సేయంగనౌర-యేలరా యీకోప మేలర?॥ మొ॥

---

15. శుద్ధతోడిరాగము: ఆదితాళము.

పల్లవి॥ ఆపలేని మోహమేమిరా-సామిగ నాపై॥ ఆప॥
1\. రేపటికి మాపటికిఁ-గోప మేల దానితోడ।
నాప లేక దాని పొందు-నమృతపుసార మొందు॥ ఆప॥
2\. మనసుతీర నొక్కసారి-మారుకేళిఁ గూడుమని।
మనవిచేసి వేఁడుకొన్న-మాటలాడని వానికింత॥ ఆప॥
3\. ఎన్ని దినములనాఁడు-నన్నుఁ జూచి నాఁడవో।
యిన్నినాళ్లు లేని ప్రేమ-యిప్పుడేల కలిగెరా॥ ఆప॥
4\. మదన జనక నేఁడు నీదు-మనసుతీరిచెదరా।
ముదము మీఱ భుజంగరావు-సదయతఁ బాలింపఁ బోరా॥ ఆప॥

---

6. హిందుస్థానీ కమాచిరాగము. అటతాళము.

పల్లవి॥ తాళఁజాలరా-యిఁక నేఁ-దాళఁజాలరా।
జాలమేల వెన్నెలలరాజో వలరాజుఁ జేరెనిఁక॥ తాళ॥
1\. చనుమానముచే-మనవి చేసినను।
మనమున నెన్నవు-మంచివాఁడవౌ॥ తాళ॥

2. సరసుఁడంచునిను-సరసకుఁబిలిచితిఁ।
గరుణఁజేసితాప-భరముతీర్పరా॥ తాళి॥

3. మదనుఁడుశరముల-పదనుఁరానూరెడు।
నదనిదేకాఁగిటఁ-గదియింపఁగనను॥ తాళి॥

4. రాజనుతభుజంగ-రాయ కవిదేవ।
భూజమా! నీకీర్తి-రాజిల్లునిఁకభూమి॥ తాళి॥

---

17. హిందుస్థానీ భైరవిరాగము - అద్దాతాళము.

పల్లవి॥ సరసకురారా-సమయమిదేరా॥ సరస॥

1. పరిపరివిధములఁ-బ్రతిమాలుకొన్నను,।
చిర చిరలాడెదు-సరసుఁడవౌదురా॥ సరస॥

2. అరవిరిపానుపు-లమరిచితినిరా।
కురువముదవనము-కుదురుపఱచితిరా॥ సరస॥

3. బిగువగుగుబ్బల-పొగురరవికెలు।
సగులఁగసాగెను-సెగలనుసైపరా॥ సరస।

5. మనవిచేకొనవేమి-మదనగోపాల।
ఘనమా! భుజంగరాయ-కవిరాజ పాలా॥ సరస।

---

18. బేహాగ్ రాగము: ఏకతాళము.

పల్లవి॥ లీలమఱువలేనే-వాని-లీల, మఱువలేనే॥

1. ఎలాగు తాళుదు-బాలామణిరో! నేఁడు।
చాలరతులచేత-సౌఖ్యముఁగూర్చిన॥

2. నిన్నటిరేయినా-కన్నులుమూసితాఁ।
దిన్నగానిలుమని-చన్నులఁజేఁబట్టు॥ లీల॥

3. మారమునిల్వ-మారు కేళికిటు।
చేరమనుచునా-జారుపైటలాగు॥ లీల॥

4. తనయులవలెఁదన-దాసులఁజూచుచుఁ।
దనర భుజంగరావు-దాసు నేలువాని॥ లీల॥

---

19. ముఖారి రాగము: ఆదితాళము.

పల్లవి॥ ఓవిరిబోఁడిరో-యోర్వఁగఁజాలనె।
కావవెనన్నుఁగూడి-ఘనరతులఁదేల్చి॥ ఓవిరి॥

1. చెమ్మగిల్లునీకు-చమ్ముల నాయెదఁ।
గ్రుమ్ముచుఁగౌఁగిలి-యిమ్మనివేఁడెద॥ ఓవిరి॥

2. కళలూరఁగనిఁకఁ-గాముకేళినినా।
కలవరముడుపవే-కాంతరో! మ్రొక్కెద॥ ఓవిరి॥

3. లలనామణిరో-వలసినరతులఁ।
గలలోనినుఁగూడి-సొలయుచుంటినే॥ ఓవిరి॥

4. రాజబహదరువి-రాజిభుజంగ్రావు।
పూజలఁగైకొను-భూజనప్రియుఁడనే॥ ఓవిరి॥

---

20. బేహాగ్ రాగము - ఏకతాళము.

పల్లవి॥ పలుకఁడేమే చెలి-కళికిబోధనవిని॥ పలు॥

1. కలకాలమునీ-యలుకలెయాటను।
వలపులనువవి-తలఁపులాయెఁగదె॥ పలు॥

2. వెన్నెలనావిగి-దన్నులమోపుచు।
నున్నను నామోము-కన్నులఁజూడఁడె॥ పలు

3. విరిబంతులుపై-విసరినఁగాంతుఁడు।
మరునికేళిమాట-మనమునఁదల్పఁడె॥ పలు॥

4. రమణిరో! భుజంగ-రావునుతిపయి।
తమిసుమశయ్యను-దార్పఁగఁజూడఁడె॥ పలు॥

---

21. హిందుస్థానీ కాఫీరాగము-అటతాళము.

పల్లవి॥ బలె! బలె! ననుఁజేరి-బాసలుచేసి।
కలికిరో! నామాట-తలఁపఁడేరాఁడే॥ బలె॥

1. అత్తరుపేలనే-అలగందమేలనే।
పొత్తుమఱచిపోయి-పురుషుఁడు రాఁడాయె।
చిత్తజుబారినే-జేరితి నేచెలి॥ బలె॥

*2. సారెకుఁబయ్యెద-జాఱఁదీయుచువాఁడు।
కూరిమి కౌఁగిటిఁ-గోరెడువాఁడేడే।
మారు బారి నెటు-నోరుతు నేచెలి॥ బలె॥

3. సన్మానముల నెంతో-సలుపుచున్న నాపై।
మన్మనోహరునకు-మనసేమిరాకపోయె।
మన్మథుచేఁతలెటు-మాన్పుదు నేచెలి॥

4. రంగనాథుఁడుకవి-రాజభుజంగరావు।
మంగళనుతులన-మ్మెఱచిరాకున్నాఁడే।
యంగజుధాకకు-నాగుదు నేచెలి॥ బలె॥

22. వసంతరాగము - రూపకతాళము.

పల్లవి॥ ఎంతకాంతమే-వ-సంతఋతు॥ వెంత॥
యింతిరో! యీకనులపండు-వెపుడుఁజూడమే॥ ఎంత॥

1. కలువలదొరరేయి-కాసె వెన్నెల।
చిలుకలుకోకిలలు-చేసెరొదల॥ ఎంత॥

2. మల్లెలుచేమంతులెల్ల-కొల్లలాయెనే।
చల్లనివాయువు వెద-చల్లసాగెనే॥ ఎంత॥

3. ఝుమ్మనుచుమీనులెంతో-సొగియుఁలీలలేఁ।
దుమ్మెదలుపూవులెల్లఁ-గ్రమ్మెనాబలే! ఎంత॥

4. ఇంతవింతయౌటవా-సంతకాలము!
కాంతుఁడౌభుజంగరాయ-కవినుతింపఁడే॥ ఎంత॥

---

23. కమాసురాగము: ఆదితాళము.

పల్లవి॥ వగపేలనే? -వలదనవే॥ వగ॥

1. పగవాఁడనే-పతిదూరేడు।
వగలాఁడికి-మగఁడేలనే॥ వగ॥

2. తరుణినాతోఁ-వగవుచేసె।
చిరునగవు-చెల్లదనవే॥ వగ॥

3. మానిసికొక-మాటనాడు।
మా[illegible]॥ వగ॥

4. రహిభుజంగ-రావు నేలిన।
మహిమవిని-నుతిరమ్మనవే॥ వగ॥

---

24. బేహాగ్ రాగము : ఏకతాళము.

పల్లవి॥ విరిశరమెటుసైతురా॥

1. మరు(-మరుసుమనుశర-ములను బైగురి(-జొనిపికడు
సురమున(గొలిపెచురు-కుమన॥ విరి॥

2. తల(-పుల(దనుప(గల-వనుచునినువల-చితినిమది(
గల(-పకురకవు(గిలి-యిడర॥ విరి॥

3. మొగ-తనమెనాబిగి-చనులకవపొగ-రడ్డ(పకయ
సొగ-సుల(గులుక(దగు-నటర॥ విరి॥

4. నతి-సలిపెదను బ్రతి-మాలెదనుసతి-నేలినను
మతి-భుజంగరావునుతి-సలుపు॥ విరి॥

---

25. హిందుస్థానీ కాఫీరాగము. ఆదితాళము.

పల్లవి॥ రావటరా-రాతిరియింటికి॥ రావ॥

1. భూవలయమునను-బూ(బో(డులులేరా।
యేవనితకైన-నీవిట్టికలదా॥ రావ॥

2. అవసరపడినీపయి-నాసచేసితినని।
చవుకగా(జూడ(గా-నవునటరాయేరా॥

3. చలువపన్నీటితో-జలకమాడింతున।
గలసియీవేళనా-కలవరముడుపరా॥ రావ॥

4. ఘనత-భుజంగరాయ-కవిపోషకుఁడవని।
వినతులఁజేసెద-వేగరారాయిఁక॥ రావ॥

---

26. బేహాగ్ రాగము : ఏకతాళము.

పల్లవి॥ రేపనెదవేమిరా-సామినా-యోపమిమ్మోతెల్పరా॥

1. ఈపూటకైననే-నోపలేరాసామి! ।
రేపుమాపటికె-పోపోదానిఁజేర॥ రేప॥

2. ఒక్కనాఁడుండిన-మొక్కమొలచెవో! ।
యక్కడనీకున్న-మక్కువతెలిసెలే॥ రేప॥

3. పొందుకోరెదనీవా-సుందరిఁగూడిన।
యందమంతునని-యూహఁజేసియిఁక॥ రేప॥

4. అందముకాదుగో-విందభుజంగరావు।
వందనంబుల-నందుకొనుమిఁక॥ రేప॥

---

27. జంఝూటి రాగము : చాపుతాళము.

పల్లవి॥ ఏమిసేతు-నెటులసైతు-నామనోహరా।
కామువిరిశరమిటునను-గాసిచేసెరా॥ ఏమి॥

1. నీమనసునన్నుఁజూచి-నీలుకాదేరా।
కోమలులనేఁచనింత-కోరికేలరా॥ ఏమి॥

2 కరముయొాఐనంబిదెవీకుఁ-గట్టమిచ్చెద।
విరివిగానధరామృతమున-విందుచేసెద॥ ఏమి॥

3. ఆరమణివలెనిను నే-నాదరించెద।
కరుణఁజేసికఱవుతీరఁ-గౌఁగిలింపరా॥ ఏమి॥

4. సారెకుభుజంగరావు-సన్నుతించెరా।
మారజనకనామీఁద-మనసునిల్పరా॥ ఏమి॥

28. హిందుస్థాని కాఫీరాగము: ఆదితాళము.

పల్లవి॥ మాయచేసినాఁడే-చెలి-మాయచేసినాఁడే॥

1. వేయసాగెసుమ-పాయకుఁడస్త్రుల।
డాయవెతలుపెఁకఁ-దీయవెయనివాఁడు॥ మాయ॥

2. మాయనిహోర మై-జారినచెమటల।
నాయపవీవన-శేరబొమ్మనివాఁడు॥ మాయ॥

3. చానరొానిమ పము-జామయితోఁచెనే।
కానుకఁదేఁబోదుఁ-గాదనకనివాఁడు॥ మాయ॥

4. ధరనుభుజంగరావు-దాసునిఁబ్రోచిన।
సరసునిమాటలు-వరములౌ! బలెవాఁడే॥ మాయ॥

---

29. బేహాగ్ రాగము: ఆదితాళము.

పల్లవి॥ ఏరామోసపోయెద-నింతలోనే॥ ఏరా॥

1. దారిఁదప్పితివో-పొనియిలుకాదురా॥
యోరవాఁకిటినాకె-ముంచిపమండురా॥ ఏరా॥

2. పరిజేరినా మేను-తెడవి మూచెదవు।
మరియాదదక్కదు-మతికోపవతియాపె॥ ఏరా॥

3. ప్రాగ్దైనఁజూడవు-పోకెల్లపోయెదు।
ముద్దులుకుడిచెను-మోమాటముంచదు॥ ఏరా॥

4. ననుజేరరాకురా-వనునంటఁబోకురా।
ఘనతభుజంగరావు-కవినుతివినఁబోరా॥ ఏరా॥

---

30. హిందుస్థానీ తోడిరాగము : అద్దాతాళము.

పల్లవి॥ ఏమిరామనోహరానా-కేమితోఁచదాయరా।
కాముబారిఁద్రోచినన్నే-భామఁగూడినావురా॥ ఏమి॥

1. పండువెన్నెలలువేసఁగి-మెండలయిమండెరా।
బొండుమల్లెపాన్పునిప్పుల-గుండముగనుండెరా॥ ఏమి॥

2. నిన్నుఁగూడువేఁడుకమును-నన్నెరయెఱుఁగనైతిరా।
నిన్నుఁగానలేకపిదప-నన్నుమెఱుఁగనైతిరా॥ ఏమి॥

3. సుందరిఁబ్రతిమాలితినీదు-పొందునాకుఁగూర్పరా।
యందచుయినయిరవుమనకుఁ-బొందుపఱచినానురా॥ ఏమి॥

4. అల్లచెపుూఁబందిటికి-మెల్లనన్నుఁజేర్పరా।
చల్లఁగాభుజంగరావు-సరసుఁబ్రోచువల్లభా! ఏమి॥

---

31. ముఖారిరాగము : అటతాళము.

పల్లవి॥ సరసకత్తెయని-సకియవలలోఁబడ-సామి-నేనేమందురా॥

1. విరిబంతులచేమంచివి-సీములోననుంచి
మురిపించితే నెతో-మోఁచేయినాకించు॥ రస॥

2. మందులమారియా-మాయలాఁడిదాని-
పొందుపాయవేమిరా।
యందటివినహరి-యల్లరివాఁడనె।
సుందరాంగివలపు-సూదిమొనకొలుపు॥

3. పాటలాధరికి నే-పాటిప్రేమకలదో-
మాటికిలంచమురా।
కూటమిఁకనీకుఁ-గూడదు మాడుమా।
రాటఁబెట్టిబల్మి-రాటమునొనరించు॥

4. మాటికిమాటికినిన్ను-మమతఁజూపుమన్న-
నేఁటికిదయరాదురా॥
మాటికిశ్రీవెలయు-మంత్రిప్రగడరాజ।
కోటిభుజంగరాయని-బోటిగుణమడుఁగు॥

---

32. అమీరుకల్యాణిరాగము - అద్దాతాళము.

పల్లవి॥ ఏమిసేతురా-నామనోభవా॥

1. ఏమొకానినిన్ను-నేమఱుతునన్న।
నామనమునందు-నాటియుంటివిరా॥

2. మలయసమీరము-వడగాలియైతోఁచె।
చలువలపన్నీరు-చిలువలవిసమయ్యె॥

3. మాపనిశరముల-బారికిఁబాల్పడేఁ।
గూరిదినావిధి-క్రూరతసూపెరా॥

4. మహితభుజంగ-హైన్యకవిపాలా!।
మహిమతెలిసెరా-మాటలాడరారా॥